

Evaluatie

gemeenteraadsverkiezingen
Tilburg
7 maart 2006

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
a) Stempas	3
b) Raadscommunicatie	3
c) Handhaving	3
d) Afstemming en werkwijze	4
e) Wetsvoorstel.....	4
2. Stempas	5
a) Het gebruik van de stempas	5
b) Aanwijzing extra stemlokalen.....	5
c) Verplichte legitimatie bij gebruik van volmachten.....	6
d) Inzet stemlokalen, stembureauleden en de politieke belangen.....	6
e) Gebruik stemPC en (on)mogelijkheid tot hertelling	6
3. Raadscommunicatie (opkomstbevorderende initiatieven).....	7
a) Speciale verkiezingsite www.tilburgstemt.nl	7
b) Tilburgse Stemwijzer	7
c) Speciale pagina's Raadswerk in de Koerier.....	7
d) Verkiezingskrant	8
e) Verkiezingsdebatten.....	8
f) SMS-actie om vooral jongeren op te roepen te gaan stemmen.....	9
g) Ferry van de Zaande-actie.....	9
h) Verkiezingsavond 7 maart 2006.....	9
4. Handhaving	10

1. Inleiding

Gedurende de op 7 maart 2006 gehouden verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad is een aantal vernieuwingen toegepast, zoals de stempas (een nieuwe oproepingskaart en daarbij behorende procedures), opkomstbevorderende initiatieven (verkiezingskrant, diverse verkiezingssites en andere communicatiemiddelen), alsmede de notitie "Handhavingsbeleid inzake campagnevoering door politieke partijen in het kader van verkiezingen c.q. gebruik van (verkiezings-)borden, flyers, stickers e.d.", die op 22 november 2005 door het college is vastgesteld.

Onmiddellijk na deze verkiezingen is op verzoek van de algemeen directeur besloten een evaluatie te houden, waarbij vooral de hierboven - lokaal beïnvloedbare - elementen aan de orde zouden gekomen.

Bovendien verzocht de fractievoorzitter van de SP in zijn brief van 8 maart 2006 een aantal (van deze) onderwerpen daarbij te betrekken en de evaluatie te agenderen voor een bijeenkomst van de commissie Modern Bestuur.

a. Stempas

In december 2005 is door de gemeenteraad besloten om deel te nemen aan de vervolgpilot "Stemmen in een Willekeurig Stemlokaal" (SWS) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze pilot is een onderdeel van het project Kiezen op Afstand (KoA) dat in 1999 door het Ministerie ter hand is genomen om het stemproces stapsgewijs minder plaatsafhankelijk te maken.

b. Raadscommunicatie

Na de zomervakantie 2005 is een werkgroep vanuit de raad gestart met de opdracht te kijken naar de raadscommunicatie in de aanloop naar de verkiezingen; welke instrumenten en middelen worden ingezet. Uitgangspunt hierbij was de verschillen tussen de politieke partijen te laten zien.

Door de werkgroep is besloten om o.a. een speciale verkiezingensite www.tilburgstemt.nl te bouwen, inclusief een Tilburgse variant van de Stemwijzer en aandacht te vragen voor de verkiezingen door middel van speciale verkiezingspagina's (Raadswerk) in de Koerier. Tevens is de grijze kandidatenlijst vervangen door een verkiezingskrant met foto's van alle kandidaten. In Afzender Gemeente Tilburg, het tweewekelijkse tv-programma van de gemeente, is aandacht besteed aan de verkiezingen middels verkiezingsspotjes en een speciale verkiezingsuitzending.

Naar aanleiding van de verkiezingscommunicatie zijn er twee onderzoeken uitgevoerd; een Burgerpanel en een mail monitor op de verkiezingskrant.

Het Burgerpanel is uitgevoerd op 20 februari 2006. Een week voor de verkiezingen waren de uitkomsten beschikbaar. Het Burgerpanel bestond uit ongeveer 600 burgers. In deze eerste vragenlijst kon men zich uitspreken over de gemeenteraadsverkiezingen. 498 Panelleden hebben de vragenlijst ingevuld, dat is ruim 82 procent van het panel.

Door de TPG is een mail monitor uitgevoerd op de verkiezingskrant.

c. Handhaving

Op 22 november 2005 is de notitie "Handhavingsbeleid inzake campagnevoering door politieke partijen in het kader van verkiezingen c.q. gebruik van (verkiezings-)borden, flyers, stickers e.d." vastgesteld. Deze notitie geeft invulling van de beleidsruimte van de APV. In de notitie is uitgelegd wat mogelijk en onmogelijk is tijdens de campagnevoering voor de gemeenteraadsverkiezingen. De notitie bevat een aanvulling en wijziging van de notitie "Plakken tijdens verkiezingen", vastgesteld door het college op 17 februari 2003.

De politieke partijen hadden de volgende mogelijkheden:

- *Plakken van posters op de gemeentelijke verkiezingsborden (minimaal 30 borden)*
- *Plaatsen van affiches/posters in driehoeksborden van G&D Promotions BV*
Deze borden (maximaal 150 stuks) zijn aangebracht aan gemeentelijke lichtmasten langs de openbare weg. De politieke partijen konden deze borden huren van G&D onder de voorwaarden als vermeld in de overeenkomst die de gemeente met deze actor heeft gesloten.
- *Plaatsen van posters op 'eigen' driehoeks- en sandwichborden*
Iedere politieke partij mocht maximaal 30 van deze borden (laten) plaatsen.
- *Affiches in abri's*
Posters mogen op de A-zijde van de ABRI worden opgehangen.

- *Verspreiden van flyers*
Reclame- en strooibiljetten of gratis producten als vorm van reclame mogen onder het publiek worden verspreid. Komen deze biljetten of producten in de directe omgeving op de weg terecht dan moet dit door de verspreider worden verwijderd.
- *Het plaatsen van kraampjes*
Zes weken voor de verkiezingen hebben politieke partijen geen vergunning nodig voor het plaatsen van een kraampje op de plaatsen en tijden die door het college van burgemeester en wethouders zijn aangewezen. In overige situaties is een vergunning vereist.
- *Organiseren evenement*
Acht weken voordat een evenement gepland staat moet een vergunning hiervoor worden aangevraagd.
- *Geluidswagen*
Het rondrijden met een geluidswagen is mogelijk indien een ontheffing hiervoor is aangevraagd en verkregen.
- *Spandoeken e.d.*
Voor het ophangen van een spandoek met daarop gedachten of gevoelens dient een vergunning te worden aangevraagd.
- *Plakken op legale plakplaatsen*
Op de door de gemeente geplateerde legale plakplaatsen mogen posters van politieke partijen worden geplakt. Ook door anderen mag hier worden geplakt.

De politieke partijen mochten het volgende niet:

- *Het plakken van stickers zonder toestemming van een rechthebbende.*
- *Het plaatsen van affiches in MUPI's.*
- *Het (laten) plakken op gemeente-eigendom.*
- *Het innemen van een staanplaats op een markt.*

Op 13 december 2005 is door team Openbaar Gebied van afdeling Handhaving een voorlichtingsbijeenkomst gehouden, waarin bovengenoemde spelregels zijn uitgelegd aan de aanwezige campagneleiders van alle politieke partijen.

d. Afstemming en werkwijze

De evaluatie is in opdracht van de algemeen directeur en in onderlinge samenwerking met de betrokken afdelingen (Raadsgriffie, Handhaving en Stadswinkels) tot stand gekomen.

De burgemeester (tevens in zijn functie van voorzitter van het Centraal- en Hoofdstembureau), de toenmalige portefeuillehouder handhaving, de algemeen directeur alsmede de raadsgriffier zijn geïnterviewd. De lijsttrekkers / fractievoorzitters van de zitting hebbende politieke partijen, hebben voldaan aan het verzoek een enqueteformulier in te vullen.

e. Wetsvoorstel

De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties heeft op 22 mei 2006 een wetsvoorstel tot wijziging van de Kieswet en enkele andere wetten ingediend.

Dit wetsvoorstel behelst het stemmen met een stempas in een stembureau naar keuze binnen de eigen gemeente.

De inwerkingtreding van het wetsvoorstel is gepland voor de verkiezingen voor Provinciale Staten van 7 maart 2007.

2. Stempas

a. Het gebruik van de stempas

Al op een vroeg tijdstip is Tilburg aangemeld voor deelname aan de vervolgpilot “Stemmen in een Willekeurig Stemlokaal” (SWS) van het Ministerie van BZK, omdat daarin o.a. een opkomstbevorderende maatregel werd gezien. Een vereiste om deel te nemen aan dit project, was het gebruik van de stempas voor iedere kiezer. Omdat de stempas voldoende beveiligd behoorde te zijn, is met een gespecialiseerd bedrijf (de firma Joos te Breda) in zee gegaan. Daardoor was er bovendien de gelegenheid om er een zeer fraaie oproep van te maken. Om misbruik in een vroeg stadium al tegen te gaan, zijn de stempassen in een enveloppe (met een bijlage met de adressen van de stemlokalen) verzonden. De introductie van deze stempas is een succes gebleken. Er zijn overwegend positieve reacties ontvangen van zowel de kiezers als de stembureauleden. De opkomst is 6% hoger gebleken in vergelijking met de vorige verkiezingen. Of dit alleen aan de invoering van de stempas is te danken is niet te herleiden. Dat het stemmen in een willekeurig stemlokaal voor herhaling (of definitieve invoering in de Kieswet) vatbaar is, bleek uit het feit dat maar liefst 21% van de opgekomen kiezers buiten het eigen stemdistrict heeft gestemd. Uit het “burgerpanel”, dat door het team Onderzoek en Informatie (BO) van 20 tot 26 februari 2006 is gehouden, bleek dat 81,6% van de 498 deelnemers er van op de hoogte was dat met de stempas in elk ander stembureau gestemd kon worden. Vanwege de verzending in een enveloppe (in plaats van gelijke bezorging met allerlei drukwerk) is het aantal onbestelbare kaarten stevig afgenomen. Ook de verzoeken om een vervangend exemplaar zijn in vergelijking met vroeger danig in aantal afgenomen.

Aan de stempas kleefden ook enkele onvolkomenheden. Inmiddels is al overleg gevoerd met de producent van onze stempas, die uiteraard ook benieuwd was naar onze ervaringen. Samen met de firma Joos is een aantal verbeterpunten opgesteld, waarmee we in de toekomst ons voordeel kunnen en zullen doen. Eén van de problemen betrof het perforatielijntje. In een aantal gevallen was dat de oorzaak van een ongeldige stempas. De controlestrook was geheel los van de stempas; in het opgestelde beveiligingsplan van het Ministerie was opgenomen dat de pas in een dergelijk geval onbruikbaar was. In overleg met de drukker is afgesproken dat deze perforatielijntje in het vervolg niet meer over de hele lengte van de stempas uitgevoerd zal worden. Tevens zullen enkele tekstuele aanpassingen plaatsvinden, zoals “hier afscheuren”, dat naar de rechterkant van het formulier zal verhuizen en een verbeterde tekst voor de verplichte legitimatie bij het gebruik van volmachten.

Uit de interviews en enquêtes kwam naar voren dat de invoering en het gebruik van de stempas een positieve en gebruikersvriendelijke ontwikkeling is, die ongetwijfeld opkomstbevorderend gewerkt heeft. Wel kan de tekst van de brief nog wat uitnodigender worden gemaakt.

Conclusie: Het gebruik van de stempas bij alle toekomstige verkiezingen voortzetten, met inachtneming van de hierboven genoemde verbeterpunten.

b. Aanwijzing extra stemlokalen

In overleg met het college is tijdig besloten tot het gebruikmaken van extra stemlokalen. Er zijn op een 8-tal hotspots (N.S.-station, de beide ziekenhuizen, 2 Interpoliskantoren, Openbare Bibliotheek, Universiteit en Fontys Hogescholen) stemlokalen ingericht, zonder dat die een “eigen stemdistrict” hadden. Op een enkele uitzondering na (Interpoliskantoor in Het Laar) zijn ook deze extra lokalen succesvol gebleken. Onderzocht zal worden of er een beter bereikbare en meer centrale locatie gevonden kan worden. Wel verdienen de openingstijden van deze lokalen nog enige aandacht. Gezien de opkomstcijfers per uur verdient het aanbeveling de openingstijden van de meeste extra stemlokalen aan te passen aan die van de Universiteit.

Het nut is ruimschoots aangetoond; de locaties UvT, N.S.-station, ziekenhuizen en openbare bibliotheek zijn druk bezocht. Sommige locatie-eigenaren hadden beperkte communicatie verzocht, omdat men geen stormloop wilde hebben.

In de interviews en enquêtes kwam het nut van de extra stemlokalen onderkend.

Conclusie: Het gebruik van de extra stemlokalen voortzetten en bezien of het aantal uitgebreid kan c.q. moet worden. Tevens kunnen enkele reguliere stemlokalen “samen gevoegd” worden, omdat die erg dicht bij elkaar zijn gelegen.

c. Verplichte legitimatie bij gebruik van volmachten

In verband met het ronselen van stemmen in andere gemeenten en geruchten dat zich dat ook zou kunnen voordoen in Tilburg, heeft de burgemeester op de avond voor de verkiezingen aan de voorzitters medegedeeld dat hij verwachtte dat bij elke volmacht die een kiezer zou gebruiken, het legitimatiebewijs van de gevolmachtigde nauwkeurig gecontroleerd zou worden. Of dat in alle gevallen is gebeurd is niet vast te stellen.

Ook uit berichten in de landelijke pers (na de verkiezingen) blijkt, dat er niet voorzichtig genoeg met dit onderdeel omgegaan kan worden. In de toekomst zullen alle stembureauleden deze instructie meekrijgen.

Overigens zal de tekst op de stempassen op dit onderdeel eveneens aangepast worden.

Uit de interviews kwam naar voren dat deze procedure in de toekomst standaard moet worden.

Conclusie: De werkwijze zal worden aangepast; bij de volgende verkiezingen wordt een verplichte legitimatie voorgeschreven en deze werkwijze wordt ook opgenomen in de toelichting bij de stempas.

d. Inzet stemlokalen, stembureauleden en de politieke belangen

In sommige delen van de stad is het lastig (soms onmogelijk) om een geschikt (openbaar) gebouw voor de vestiging van een stembureau te vinden. Iedere verkiezing zijn er wel enkele gebouwen niet bruikbaar vanwege verbouwingswerkzaamheden, een andere bestemming of brand en afbraak. Soms liggen de potentiële gebouwen (te) dicht bij elkaar en soms is er in een wijk zelfs geen openbaar gebouw te vinden.

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen bleek dat een eigenaar van een gebouw, waar al tientallen jaren een stembureau gevestigd is, op de kandidatenlijst voorkwam. Allerlei vervelende neveneffecten doemen dan op (posters, publicaties in dagblad en wijkkrant). Soortgelijke gevolgen kunnen optreden als de stembureauleden zich niet (meer) onafhankelijk opstellen (denk aan de problematiek in de gemeente Landerd, waar een voorzitter van een stembureau in het eigen stembureau tientallen voorkeursstemmen binnenhaalde). De gemeente Tilburg kan putten uit een behoorlijk aantal stembureauleden “van buiten” het gemeentelijk apparaat. Enerzijds is dat toe te juichen (de betrokkenheid van de inwoners neemt toe), anderzijds is er geen gezagsverhouding met de voorzitter van het centraal stembureau (= de burgemeester), die verantwoordelijk is voor een goed verloop van de verkiezingen.

Uit de interviews kwam naar voren dat de stembureau's waardenvrij moeten zijn. Dit betekent dat zo veel als mogelijk voorkomen moet worden dat gebouwen die eigendom zijn van of beheerd worden door actieve politici, worden ingezet bij verkiezingen. Ook dienen geen actieve politici benoemd te worden tot lid van een stembureau.

Conclusie: Omdat het maken van afspraken met eigenaren/beheerders van een mogelijk stembureau al in een zeer vroegtijdig stadium gebeurt, is het lastig om belangenverstrengeling op de verkiezingsdag te voorkomen. Bij het maken van afspraken en het opstellen van de gebruikscontracten zal hiermee toch zoveel als mogelijk rekening gehouden worden. Bij de bemensing van de stembureaus is het streven op elk stembureau een gemeenteambtenaar te benoemen.

e. Gebruik stemPC en (on)mogelijkheid tot hertelling

Bij elke verkiezing komen er vragen / opmerkingen over het gebruik van de stemPC. Kiezers kunnen (achteraf) niet controleren op wie er is gestemd en er is bovendien geen mogelijkheid om tot hertelling over te gaan. Een hertelling (= het opnieuw inlezen van dezelfde uitslagdiskettes) zal geen andere uitslag geven dan in eerste instantie is gegeven. Overigens worden de uitslagen in Tilburg meteen tweemaal ingelezen. Men moet dus vertrouwen op de goede werking van de stemPC. Omdat de stemPC's (bijna) zijn afgeschreven én de uitgever van de PC-software heeft aangegeven met ingang van 2007 de ondersteuning van RSVote te beëindigen, is dit het moment voor oriëntatie wat er op de markt verkrijgbaar is voor de (nabije) toekomst.

Uit de interviews bleek dat er vertrouwen is in de huidige werkwijze. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat het NewVote-systeem dat wij gebruiken niet uiterst zorgvuldig is.

Conclusie: Bij de vervanging van de huidige apparatuur zal rekening gehouden worden met nieuwe ontwikkelingen op dit terrein.

3. Raadscommunicatie

a. Speciale verkiezingsite www.tilburgstemt.nl

Het functioneel ontwerp voor de verkiezingsite is vastgesteld door een werkgroep, die vanuit de raad is ingesteld. Gekozen is voor een site in de campagnestijl van de raad met eenzelfde look en feel en interface-opbouw als de raadssite. De verkiezingsite is gebouwd door het webteam. De samenwerking tussen het webteam en de raadsgriffie is prima verlopen. Op 26 januari 2006 was de verkiezingsite gereed.

In de periode van 26 januari tot en met 15 maart 2006 hebben 17.026 mensen de site bezocht. Op 7 maart was het aantal bezoekers het hoogst: 3.685. Gemiddelde aantal bezoekers per dag was: 437. 45 % van het aantal bezoekers is rechtstreeks via www.tilburgstemt.nl op de site gekomen, 42% via de site van de gemeente Tilburg. Bij het burgeronderzoek scoorde de bekendheid van de verkiezingsite niet zo hoog (31%).

Uit de interviews en enquêtes bleek dat er voornamelijk positief over deze site wordt gedacht. Bovendien kwam naar voren dat de opkomstbevorderende acties volgehouden moeten worden. Tilburg moet qua opkomstpercentage naar de "middenmoot" opschuiven.

Conclusie: De website bij komende verkiezingen weer activeren.

b. Tilburgse Stemwijzer

De Tilburgse stemwijzer is gebouwd door het IPP, een onafhankelijk bureau dat ook verantwoordelijk is voor de landelijke stemwijzers. Op 12 oktober 2005 heeft het IPP een interactieve sessie met partijvertegenwoordigers georganiseerd om de onderwerpen te benoemen voor de Tilburgse Stemwijzer. Na deze bijeenkomst is IPP aan de slag gegaan om een vijftigtal stellingen te formuleren. Deze zijn voorgelegd aan de partijen met het verzoek om standpunten in te nemen op de door het IPP geformuleerde stellingen: *eens*, *oneens*, *neutraal*. Vervolgens heeft het IPP, met behulp van objectieve criteria, zoals een discriminatietest (om de afstand tussen de partijen te berekenen), een eindselectie gemaakt; een lijst van 30 stellingen die opgenomen zijn in de Stemwijzer. De StemWijzer was in de 3^e week van januari gereed. In totaal zijn via de Stemwijzer 27.744 adviezen verstrekt.

In het burgerpanel is ook gevraagd naar de bekendheid van de stemwijzer; bij ruim 35 procent van de deelnemers was de Stemwijzer bekend.

Uit de interviews en enquêtes volgde ook voor dit onderdeel een positief oordeel. Wel bleek dat er enige onduidelijkheid bestond over het verwachtingspatroon van de bijeenkomst van 12 oktober 2005 en over de precieze rol van IPP.

Conclusie: Bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen meer aandacht van en voor IPP. De voorbereidingstijd voor de politieke partijen dient uitgebreid te worden. Dit onderdeel leent zich minder voor de bovenlokale verkiezingen: dan moet een "link" naar de provinciale of landelijke Stemwijzer worden gemaakt.

c. Speciale pagina's Raadswerk in de Koerier

Vanaf 26 januari tot 2 maart 2006 zijn er wekelijks extra Raadswerkpagina's verschenen over de verkiezingen. Bij de start van deze speciale serie zijn de lijsttrekkers op een luchtige manier voorgesteld en er zijn 5 themapagina's verschenen inclusief de algemene informatie over de verkiezingen. Sluitstuk van de serie was de ProgramVergelijking.

De onderwerpen voor de themapagina's zijn gekozen door de werkgroep. In november 2005 zijn alle lijsttrekkers door het communicatieadviesbureau Mercurius geïnterviewd. Op basis van deze gesprekken zijn bronbestanden gemaakt die half december zijn goedgekeurd door de politieke partijen. Vanuit deze bronbestanden zijn wekelijks de teksten gemaakt voor de diverse themapagina's. Deze zijn steeds ter goedkeuring voorgelegd zijn aan de lijsttrekker/ campagneleider.

De teksten voor de algemene informatie over de verkiezingen zoals bijvoorbeeld het experiment stemmen in een willekeurig stemlokaal en een nieuwe stempas aanvragen, zijn steeds in overleg met de projectgroep Verkiezingen tot stand gekomen. De productie van de themapagina's is goed verlopen. Er hebben zich geen situaties voorgedaan waarbij de Raadsgriffie signalen heeft ontvangen dat partijen ontevreden waren over gepubliceerde politieke standpunten of over de werkwijze.

In het Burgerpanel is gevraagd naar de bekendheid van de verkiezingspagina's. Deze scoorden goed. Ruim 57 procent van de deelnemers kende de speciale verkiezingspagina's in de Tilburgse Koerier.

In de interviews en enquêtes werd ook over dit onderdeel positief geoordeeld.

Conclusie: De communicatie rondom alle verkiezingen dient voortgezet te worden.

d. Verkiezingskrant

De gebruikelijke grijze kandidatenlijst is vervangen door een verkiezingskrant, waarin naast algemene informatie over de verkiezingen en de presentatie van de kandidaten (met pasfoto), ook de deelnemende politieke groeperingen aan de kiezers werden voorgesteld.

Op 8 maart 2006 is de TPG gestart met een Mail Monitor op de Verkiezingskrant. Dit onderzoek geeft o.a. inzicht in het bereik en de waardering van de krant. Maar ook wat de ontvangers er mee hebben gedaan: hebben ze de krant gelezen? Bewaard? Besproken met anderen? enz.

De score van de Verkiezingskrant is ook vergeleken met een benchmark die de TPG in de loop der jaren heeft opgebouwd. Zo ontstaat er inzicht in de score van de krant ten opzichte van vergelijkbare cases.

Korte samenvatting Mail Monitor onderzoek Verkiezingskrant Gemeente Tilburg

Het reclamebereik en de kwaliteit van de verkiezingskrant zijn ver boven de norm; 84% van de ondervraagden heeft de krant gezien, bekeken of gelezen. De krant valt goed op en wordt herkend.

Primaire affectieve reacties zijn overwegend positief; de krant wordt als handig, kleurrijk en duidelijk ervaren.

De krant heeft een duidelijke bewaarfunctie; hoewel de verkiezingen tijdens onderzoeksperiode al waren geweest, heeft een groot deel van de ondervraagden (45%) de krant (nog) niet weggegooid.

De krant heeft een lange leestijd, gemiddeld 15 minuten, waarbij stemmers de krant relatief langer lezen dan niet-stemmers. Gemiddeld besteedt de Nederlander 35 minuten per week aan het lezen van ongeadresseerde post.

De krant wordt zeer goed beoordeeld; op alle criteria boven de norm; de krant scoort “best” op ‘makkelijk te volgen’ en op ‘past bij de gemeente Tilburg’. De informatie in de krant wordt positief beoordeeld; hetzelfde geldt voor de duidelijkheid van de krant. De totale waardering voor de krant is wel iets boven de norm (6,9) maar toch een vrij lage waardering in vergelijking tot de positieve reacties op de krant. Kortom: de verwerking van de Verkiezingskrant is zeer goed.

In het onderzoek is de Verkiezingskrant vergeleken met de score van een aantal andere verzendingen. Op basis van deze verspreiding is de “norm” vastgesteld. Hiervoor zijn de volgende verspreidingen gebruikt;

• Natuurmonumenten.	Algemeen informierend met wervende inhoud
• Hoogheemraadschap	Algemeen informierend
• NS Banenkrant	Algemeen informierend met wervende inhoud
• Min.VWS Ziektekostenverzekering	Algemeen informierend
• KPN Primafoon	Algemeen informierend met wervende inhoud
• EZ consumenten CASI	Algemeen informierend

Uit de vergelijking blijkt dat de score van de Verkiezingskrant overal boven de norm ligt.

Uit de interviews en enquêtes kwam naar voren, dat alle communicatie naar de kiezers positief beoordeeld is; de verkiezingskrant is voor andere dan lokale verkiezingen niet bruikbaar vanwege het verzamelen van de informatie én het grote aantal pasfoto's van de kandidaten.

Conclusie: De Verkiezingskrant bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen wederom vervaardigen.

e. Verkiezingsdebatten

Er zijn een aantal verkiezingsdebatten geweest; o.a. het Mondiaal debat, het Verkiezingscafé (milieucafé), Brabants Dagblad-debat en de debatten op de UvT en Fontys. Deze debatten waren initiatieven vanuit de stad. De raadsgriffie heeft in dit traject uitsluitend een faciliterende rol vervuld; doorsturen van aankondigingen en uitnodigingen aan lijsttrekkers/campagnemensen, op verzoek verstrekken van informatie en materiaal aan de organiserende instellingen, publiceren data op verkiezingsite en verkiezingspagina's etc. Het debat van het Brabants Dagblad is in opdracht van de Raadsgriffie live uitgezonden op TV13.

Uit de interviews bleek dat de gemeente zich bij de diverse debatten moet beperken tot een ondersteunende rol.

Conclusie: Bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen de initiatieven uit de stad voor verkiezingsdebatten wederom ondersteunen.

f. SMS-actie om vooral jongeren op te roepen te gaan stemmen

In het presidium is de burgemeester gevraagd om een kaart te sturen naar jongeren die voor het eerst kunnen gaan stemmen. Op een later tijdstip is besloten om deze nieuwe stemmers (18-jarigen) niet met een kaartschrijven te wijzen op hun nieuwe recht, maar dat te doen via een SMS-bericht. Voor die doelgroep een uiterst bruikbaar middel, dat ook een goede uitstraling heeft gehad.

Uit de interviews bleek dat deze mogelijkheid in de toekomst bij alle verkiezingen benut moet worden, waarbij het bereik van die categorie stemmers zo groot mogelijk dient te worden. Ook het verzamelen en gebruiken van e-mailadressen kan voor een "laatste oproep" gebruikt worden.

Conclusie: Bij toekomstige verkiezingen het middel van SMS-berichten zo optimaal mogelijk benutten. Ook de mogelijkheid van het verzamelen van e-mailadressen zal onderzocht worden.

g. Ferry van de Zaande-actie

Bij de begrotingsbehandeling in 2005 is een motie ingediend, waarbij de burgemeester is gevraagd extra inspanningen te doen bij de gemeenteraadsverkiezingen om een hogere opkomst te bevorderen. Naar aanleiding hiervan is het idee uitgewerkt om Ferry van de Zaande (een Tilburgs typetje) in een opgepimpte auto de wijken in te laten trekken; dit is ondersteund met TV-spotjes op TV-13.

Deze actie kwam erg goed over; door kiezers is er alleen maar positief op gereageerd.

Ook de reacties van de geïnterviewden waren positief.

Conclusie: Ook deze actie heeft bijgedragen aan de verhoging van het opkomstpercentage. Ook in de toekomst zullen dit soort acties gehouden worden.

h. Verkiezingsavond 7 maart 2006

De verantwoordelijkheid voor het programma van de verkiezingsavond lag bij de raadsgriffie. Het projectteam verkiezingen was verantwoordelijk voor de presentatie van de uitslagen. Uiteraard heeft in het voortraject onderlinge afstemming plaats gevonden. Het facilitaire proces is verzorgd door de afdeling Evenementen en is prima verlopen. De centrale presentatie was in handen van Richard Engelfried. De tussenstanden en de definitieve uitslagen zijn bekend gemaakt door de burgemeester.

In de aanloop naar de bekendmaking van de uitslag later op de avond zijn een aantal lijsttrekkers en enkele bezoekers centraal geïnterviewd. De interviews waren voor de overige bezoekers te volgen op de flatscreens die geplaatst waren in de burgerhal en koffiekamer. De opzet was om ná de bekendmaking van de definitieve uitslag in de raadszaal een afsluitend lijsttrekkersdebat te houden.

Het slotdebat is vanwege de heftiek helemaal in het water gevallen.

Uit de interviews en enquêtes bleek dat de uitslag te lang op zich liet wachten. De tijd tussen de 1^e tussenstand en de einduitslag was te lang. Het is voor de belanghebbenden en -stellenden beter om snel de namen van de gekozen raadsleden te noemen.

Overigens, zo was de mening van enkele geïnterviewden, heeft ook het verloop van een dergelijke spannende, geanimeerde, rommelige, chaotische uitslagenavond zijn charmes.

Conclusie: Een dergelijke uitslagenavond leent zich alleen maar bij de gemeenteraadsverkiezingen.

4. Handhaving

Tijdens de campagnevoering voor de gemeenteraadsverkiezingen is gehandhaafd op de volgende aspecten:

- a. Plaatsen van posters op 'eigen' driehoeks- en sandwichborden.
- b. Plaatsen van 'eigen' driehoeks- en sandwichborden in de omgeving van stemlokalen.
- c. Bekladden van en plakken over politieke posters op gemeentelijke verkiezingsborden.
- d. Plaatsen kraampjes/standjes in de aanloop naar de verkiezingen.
- e. Hangen van spandoeken.

Ad a en b

Op 10 februari 2006 is een telling gedaan binnen de gemeente Tilburg, Udenhout en Berkel-Enschot op het aantal geplaatste driehoeks- en sandwichborden op 56 belangrijke doorgaande routes. Gebleken is dat 4 politieke partijen alleen al op deze locaties meer dan 30 borden (het maximale aantal) hadden geplaatst.

Hierdoor zijn 4 bestuursrechtelijke trajecten gestart.

Op 23 februari jl. heeft een nieuwe telling (56 locaties is tevens uitgebreid met een controle in 4 andere wijken) plaatsgevonden. Hieruit is gebleken dat ook een andere partij meer dan 30 borden heeft staan. Ook hier is een bestuursrechtelijke procedure opgestart en heeft de overtreder binnen de gestelde termijn de overtreding ongedaan gemaakt.

Ook op de laatste dag van de verkiezingen is gecontroleerd of er geen sprake was van een overschrijding van het aantal borden. Voor politieke partijen is het mogelijk om op de laatste dag van de verkiezingen nog campagne te voeren. Dit heeft er ook toe geleid dat diverse partijen hun driehoeks- en sandwichborden hebben geplaatst/verplaatst/laten plaatsen bij de stembureaus. Voor het plaatsen van deze borden bij de stembureaus gelden geen afstandsnormen.

Echter zijn in de loop van de dag veel klachten van kiezers hierover binnengekomen, hetgeen ongewenst is. Tevens verliezen de stembureaus hun neutraliteit die zij dienen uit te stralen; ook dit is ongewenst.

Na afloop van de verkiezingen is door team Openbaar Gebied een mail verstuurd naar alle campagneleiders met daarin het verzoek om alle geplaatste driehoeks- en sandwichborden binnen 1 week na de verkiezingen van de openbare weg te verwijderen. De meeste hebben hier gehoor aan gegeven. Het BAT heeft de borden die er nog stonden verwijderd. De kosten hiervan worden in rekening gebracht van de desbetreffende politieke partij.

Ad c

Tijdens de campagnevoering is gebleken dat zowel posters van Lijst Smolders Tilburg die op de gemeentelijke verkiezingsborden waren geplakt als de eigen posters van de Lijst Smolders op een discriminerende- dan wel beledigende manier waren beklad. De campagneleider van bovengenoemde partij heeft een week de mogelijkheid gekregen om zijn posters opnieuw op de gemeentelijke verkiezingsborden te plakken. Daarna zijn deze posters niet meer beklad.

Ad d

Politieke partijen hebben op grond van artikel 4 van de Staanplaatsenverordening 1997 ten behoeve van het voeren van campagne, gedurende een periode van 6 weken voorafgaande aan de verkiezing (i.c. van 25 januari tot en met 6 maart 2006), geen vergunning nodig voor het plaatsen van kraampjes/standjes op door het college aan te wijzen plaatsen en tijden). Deze beperking is opgelegd op grond van aspecten als openbare orde, overlast en verkeersveiligheid.

Er is geen overtreding van bovengenoemde geconstateerd.

Ad e

Politieke partijen dienen voor het aanbrengen van een spandoek waarop gedachten of gevoelens worden geopenbaard een vergunning aan te vragen (o.g.v. artikel 13 APV). Tijdens de verkiezingscampagne is geconstateerd dat in ieder geval één politieke partij een spandoek heeft opgehangen zonder vergunning. Door OWT is gecontroleerd op de veiligheid en hoogte waarop het spandoek is gehangen. Handhaving hierop was niet nodig.

Uit de interviews en enquêtes kwam naar voren dat de regelgeving als "doorgeschoten" moet worden beschouwd. Het proces is weliswaar ordelijk verlopen, maar voor toekomstige verkiezingen moet de regelgeving geminimaliseerd worden.

Het plakken van posters en het plaatsen van (sandwich)borden is een ondersteuning van het democratisch proces. Nagenoeg iedereen beschouwde het aantal van 30 sandwichborden (veel) te laag, terwijl ook het aantal plakborden in de stad omhoog zou kunnen. Men wil slechts een beperkt aantal beperkende voorwaarden stellen, zoals verkeersveiligheid, discriminerende uitingen, plakken in de onmiddellijke nabijheid van (bedoeld: op het terrein van) de stembureaus en verwijderen van de uitingen in de week na de verkiezingen door de politieke partijen zelf.

Conclusie: De geïnterviewden en geënquêteerden willen de huidige regelgeving op dit terrein intrekken en vervangen door bovengenoemde summere voorwaarden. Een uitwerking van de summere voorwaarden met een toets op duidelijkheid en handhaafbaarheid zal dan vooraf worden uitgevoerd en aan B&W worden voorgelegd.

Besluit:

1. het gebruik van de stempas bij alle verkiezingen voort te zetten;
2. het gebruik van de extra stemlokalen voort te zetten en te bezien of het aantal uitgebreid kan worden;
3. bij het gebruik van volmachten een verplichte legitimatie voort te schrijven;
4. dat gebouwen, die eigendom zijn van of beheerd worden door actieve politici geweerd worden als stembureau;
5. de communicatie rondom gemeenteraadsverkiezingen (www.tilburgstemt.nl, Tilburgse stemwijzer, pagina's Raadswerk in Koerier en Verkiezingskrant) voort te zetten;
6. initiatieven voor verkiezingsdebatten bij gemeenteraadsverkiezingen te faciliteren;
7. bijzondere communicatiemiddelen (bijvoorbeeld: SMS, e-mail, Ferry van de Zaande) in te zetten bij (gemeenteraads) verkiezingen;
8. SE/JZ en PU opdracht te geven een voorstel voor vereenvoudiging van de APV en de daarop gebaseerde beleidsregels tijdig aan het college voor te leggen, zodat e.e.a. gerealiseerd is vóór de volgende Tweede Kamerverkiezingen.